EVROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 17.9.2024
COM(2024) 55 final

ANNEX

PRILOGE

k

Predlogu za
PRIPOROČILO SVETA

o okolju brez tobačnega dima in aerosolov
in nadomestitvi Priporočila Sveta 2009/C 296/02

{SWD(2024) 55 final} - {SWD(2024) 56 final}

PRILOGA

Smernice o zaščiti pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu, kakor so bile sprejete na drugi konferenci pogodbenic Okvirne konvencije Svetovne zdravstvene organizacije za nadzor nad tobakom

NAMEN, CILJI IN KLJUČNA DOGNANJA

Namen smernic

1. Te smernice, ki so skladne z drugimi določbami Okvirne konvencije SZO za nadzor nad tobakom in nameni konference pogodbenic, pogodbenicam zagotavljajo pomoč pri izpolnjevanju obveznosti v skladu s členom 8 te konvencije. Temeljijo na najboljših razpoložljivih dokazih in izkušnjah pogodbenic, ki so uspešno izvedle učinkovite ukrepe za zmanjšanje izpostavljenosti tobačnemu dimu.

2. Smernice vključujejo dogovorjene izjave o načelih in opredelitve ustreznih izrazov ter dogovorjena priporočila za potrebne ukrepe za izpolnitev obveznosti konvencije. Poleg tega so v njih opredeljeni potrebni ukrepi za doseganje učinkovite zaščite pred nevarnostmi izpostavljenosti tobačnemu dimu iz okolja. Pogodbenice se spodbuja k uporabi teh smernic ne le zaradi izpolnjevanja pravnih obveznosti v skladu s konvencijo, pač pa tudi zaradi uporabe dobrih praks pri varovanju javnega zdravja.

Cilji smernic

3. Te smernice imajo dva povezana cilja. Prvi cilj je pomoč pogodbenicam pri izpolnjevanju obveznosti v skladu s členom 8 Okvirne konvencije SZO, da se skladno z znanstvenimi dokazi v zvezi z izpostavljenostjo tobačnemu dimu iz okolja in dobro prakso po vsem svetu pri izvajanju ukrepov za prepoved kajenja vzpostavi visoka stopnja odgovornosti za upoštevanje pogodbe, ter pomoč pogodbenicam pri spodbujanju najvišjega dosegljivega zdravstvenega standarda. Drugi cilj pa je opredeliti ključne zakonodajne elemente, potrebne za učinkovito zaščito ljudi pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu, kot je določeno v členu 8.

Osnovna dognanja

4. Na razvoj teh smernic so vplivala naslednja temeljna dognanja.

   (a) Pravica do zaščite pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu iz člena 8 izhaja iz temeljnih človekovih pravic in svoboščin. Glede na škodljivost izpostavljenosti tobačnemu dimu iz okolja je pravica do zaščite pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu med drugim vsebovana v pravici do življenja in pravici do najvišjega dosegljivega zdravstvenega standarda, ki je priznana s številnimi mednarodnimi pravnimi instrumenti (vključno z ustavo Svetovne zdravstvene organizacije, Konvencijo o otrokovih pravicah, Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk ter Mednarodnim paktom o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah) in je uradno vključena v preambuli Okvirne konvencije SZO ter priznana v ustavah številnih držav.

   (b) Pravica do zaščite posameznikov pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu ustreza odgovornosti vlade, da izvaja zakonodajo za zaščito posameznikovih temeljnih pravic in svoboščin. Ta odgovornost vključuje vse ljudi in ne le nekaterih skupin.

(c) Številni uveljavljeni znanstveni organi so ugotovili, da izpostavljenost tobačnemu dimu iz okolja povzroča raka. Nekatere pogodbenice Okvirne konvencije SZO (npr. Finska in Nemčija) so tobačni dim iz okolja uvrstile med rakotvorne snovi za ljudi ter vključile preprečevanje izpostavljenosti takemu dimu v svojo zakonodajo v zvezi z zdravjem in varnostjo pri delu. Poleg zahtev iz člena 8 morajo pogodbenice po potrebi obravnavati nevarnosti izpostavljanja tobačnemu dimu v skladu s svojo obstoječo zakonodajo o varnosti pri delu ali drugimi zakoni glede izpostavljenosti nevarnim snovem, vključno z rakotvornimi snovmi.

IZJAVA O NAČELIH IN USTREZNE OPREDELITVE, NA KATERIH TEMELJI ZAŠČITA PRED IZPOSTAVLJENOSTJO TOBAČNEMU DIMU

Načela

5. Kot je navedeno v členu 4 Okvirne konvencije SZO, je za izvajanje ukrepov za zaščito vseh ljudi pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu potrebna močna politična zaveza. Izvajanje člena 8 te konvencije bi morala usmerjati naslednja dogovorjena načela.

Načelo 1

6. Učinkoviti ukrepi za zaščito pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu, kakor so predvideni v členu 8 Okvirne konvencije SZO, zahtevajo, da se za okolje, v katerem je kajenje popolnoma prepovedano, v celoti odpravita kajenje in tobačni dim v določenih prostorih ali določenem okolju. Varna raven izpostavljenosti tobačnemu dimu ne obstaja, pojme, kot so mejna vrednost toksičnosti tobačnega dima iz okolja, pa je treba zavrniti, saj so v nasprotju z znanstvenimi dokazi. Ukrepi, drugačni od ukrepa, ki zagovarja okolje, v katerem je kajenje popolnoma prepovedano, vključno s prezračevanjem, filtriranjem zraka in uporabo prostorov za kadilce (z ločenim prezračevalnim sistemom ali brez njega), so se večkrat izkazali za neučinkovite, poleg tega pa obstajajo prepričljivi znanstveni in drugi dokazi, da tehnični ukrepi ne varujejo pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu.

Načelo 2

7. Vsi ljudje bi morali biti zaščiteni pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu. V vseh zaprtih delovnih prostorih in zaprtih javnih prostorih bi moralo biti kajenje prepovedano.

Načelo 3

8. Za zaščito ljudi pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu je potrebna zakonska ureditev. Politike za okolje brez tobačnega dima na prostovoljni osnovi so se že večkrat izkazale za neučinkovite in ne zagotavljajo primerne zaščite. Zakonodaja bo učinkovita le, če bo enostavna, jasna in izvršljiva.

Načelo 4

9. Dobro načrtovanje in ustrezna sredstva so bistvenega pomena za uspešno izvajanje in izvrševanje zakonodaje o okolju brez tobačnega dima.

Načelo 5

10. Civilna družba ima glavno vlogo pri zagotavljanju podpore ukrepom o prepovedi kajenja in njihovega upoštevanja ter bi morala biti zato vključena v postopek razvoja, izvajanja in izvrševanja zakonodaje kot dejavna partnerica.

Načelo 6

11. Izvajanje, izvrševanje in učinke zakonodaje o okolju brez tobačnega dima bi bilo treba nadzirati in ocenjevati. To bi moralo vključevati nadzor in odzive na dejavnosti tobačne industrije, ki spodkopavajo izvajanje in izvrševanje zakonodaje, kot je določeno v členu 20.4 Okvirne konvencije SZO.

Načelo 7

12. Zaščito ljudi pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu bi bilo treba po potrebi okrepiti in razširiti. To ravnanje lahko vključuje novo ali spremenjeno zakonodajo, izboljšano izvrševanje zakonodaje ter druge ukrepe, ki bodo upoštevali nove znanstvene dokaze in izkušnje iz študij primerov.

Opredelitev pojmov

13. Pri oblikovanju zakonodaje je treba previdno opredeliti ključne pojme. Na tem mestu je predstavljenih več priporočil za uporabo ustreznih opredelitev, ki temeljijo na izkušnjah številnih držav. Opredelitve v tem oddelku dopolnjujejo opredelitve iz Okvirne konvencije SZO.

„Tobačni dim iz okolja“ ali „tobačni dim v okolju“

14. Za opis vrste tobačnega dima iz člena 8 Okvirne konvencije SZO se pogosto uporabljajo številni alternativni izrazi. To so „tobačni dim iz okolja“, „tobačni dim v okolju“ in „tobačni dim drugih kadilcev“. Izogibati bi se bilo treba izrazoma „pasivno kajenje“ in „neprostovoljna izpostavljenost tobačnemu dimu“, saj izkušnje v Franciji in drugod kažejo, da lahko tobačna industrija te izraze uporabi kot utemeljitev, da je „prostovoljna“ izpostavljenost tobačnemu dimu sprejemljiva. Ustreznejša izraza sta „tobačni dim iz okolja“ in „tobačni dim v okolju“, včasih okrajšana na „TDO“. V teh smernicah se uporablja izraz „tobačni dim iz okolja“.

15. Tobačni dim iz okolja se lahko opredeli kot „dim iz gorečega dela cigarete ali drugega tobačnega izdelka, običajno skupaj z dimom, ki ga izdihuje kadilec“.

16. „Zrak brez tobačnega dima“ je zrak, v katerem ni popolnoma nič tobačnega dima. Ta opredelitev vključuje, vendar ni omejena na zrak, v katerem tobačnega dima ni mogoče videti, vohati, zaznati ali izmeriti[1].

„Kajenje“

17. Ta pojem bi bilo treba opredeliti tako, da bo obsegal vsak prižgani tobačni izdelek, ki ga neka oseba ima in uporablja, ne glede na to, ali se dim aktivno vdihuje ali izdihuje.

„Javni prostori“

18. Čeprav se bo natančna opredelitev „javnih prostorov“ med državami razlikovala, je pomembno, da se z zakonodajo ta pojem opredeli čim širše. Opredelitev bi morala zajemati vse prostore, ki so dostopni širši javnosti, ali prostore za skupno uporabo, ne glede na lastništvo ali pravico do dostopa.

---

[1] Možno je, da so v zraku sestavni deli tobačnega dima, ki so premajhni, da bi bili izmerljivi. Pozornost bi bilo treba nameniti možnosti, da bosta tobačna industrija ali gostinski sektor poskusila izkoristiti omejitve te opredelitve.

„Zaprti“ ali „ograjeni“ prostori

19. S členom 8 se zahteva zaščita pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu v „zaprtih“ delovnih prostorih in javnih prostorih. Zaradi morebitnih pasti pri opredelitvi „zaprtih“ prostorov je treba v zvezi s tem natančno proučiti izkušnje različnih držav. Opredelitev bi morala biti čim bolj vseobsežna in čim bolj jasna, pri čemer bi bilo treba paziti, da se ne oblikujejo seznami, ki bi jih bilo mogoče razumeti, kot da izključujejo potencialno ustrezne „zaprte“ prostore. Priporočljivo je, da se „zaprti“ (ali „ograjeni“) prostori opredelijo tako, da vključujejo vse prostore, pokrite s streho ali omejene z eno ali več stenami ali na eni ali več straneh, ne glede na vrsto materiala, uporabljenega za streho, stene ali stranice, in ne glede na to, ali je objekt stalen ali začasen.

„Delovni prostor“

20. „Delovni prostor“ bi bilo treba široko opredeliti kot „vsak prostor, v katerem so ljudje zaposleni in ga uporabljajo za delo“. Delo bi moralo vključevati ne le delo za plačilo, ampak tudi prostovoljno delo, če gre za vrsto dela, za katero se ponavadi prejema plačilo. Poleg tega „delovni prostori“ vključujejo ne le prostore, v katerih se delo opravlja, ampak tudi vse z njimi povezane ali podobne prostore, ki jih delavci uporabljajo med delom, vključno z na primer hodniki, dvigali, stopniščnimi jaški, avlami, skupnimi prostori, kavarnami, stranišči, saloni, menzami ter pomožnimi poslopji, kot so lope in barake. Kot take prostore bi bilo treba opredeliti tudi vozila, ki se uporabljajo med delom na delovnih mestih.

21. Previdno bi bilo treba obravnavati delovne prostore, ki so hkrati domovi ali bivališča posameznikov, na primer zapori, psihiatrične klinike ali domovi za nego. Ti prostori so hkrati delovni prostori za druge, ki bi jih bilo treba zaščititi pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu.

„Javna prevozna sredstva“

22. Javna prevozna sredstva bi bilo treba opredeliti tako, da vključujejo vsa vozila za prevoz ljudi, ponavadi za plačilo. Mednje spadajo tudi taksiji.

PODROČJE UPORABE UČINKOVITE ZAKONODAJE

23. S členom 8 se zahteva sprejetje učinkovitih ukrepov za zaščito ljudi pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu v (1) zaprtih delovnih prostorih, (2) zaprtih javnih prostorih, (3) javnih prevoznih sredstvih in (4) „po potrebi“ v „drugih javnih prostorih“.

24. V skladu s tem je treba zagotoviti splošno zaščito, in sicer z zagotovitvijo, da je v vseh zaprtih javnih prostorih, zaprtih delovnih prostorih, javnih prevoznih sredstvih in po možnosti drugih (odprtih ali polodprtih) javnih prostorih preprečena izpostavljenost tobačnemu dimu iz okolja. Nobene zdravstvene in pravne utemeljitve ne upravičujejo izjem. Če je treba upoštevati izjeme na podlagi drugih utemeljitev, morajo biti te minimalne. Če pogodbenica ne more takoj zagotoviti vključenosti v celoti, je s členom 8 določena stalna obveza za čim hitrejše ukrepanje za odpravo kakršnih koli izjem in posplošitev zaščite. Vsaka pogodbenica bi si morala prizadevati za zagotovitev splošne zaščite v petih letih od začetka veljavnosti Okvirne konvencije SZO zanjo.

25. Varnih stopenj izpostavljenosti tobačnemu dimu iz okolja ni, in kakor je bilo predhodno potrjeno v Odločbi FCTC/COP1(15) na konferenci pogodbenic, tehnični

ukrepi, kot so prezračevanje, izmenjavanje zraka in uporaba določenih prostorov za kadilce, ne ščitijo pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu.

26. Zagotoviti je treba zaščito v vseh zaprtih in ograjenih prostorih, vključno z motornimi vozili, ki se uporabljajo kot delovni prostori (npr. taksiji, reševalnimi vozili ali dostavnimi vozili).

27. Besedilo pogodbe zahteva zaščitne ukrepe ne le za vse „zaprte“ javne prostore, ampak „po potrebi“ tudi za vse „druge“ (odprte ali polodprte) javne prostore. Pogodbenice bi morale pri opredeljevanju tistih odprtih in polodprtih javnih prostorov, za katere je sprejetje zakonodaje upravičeno, upoštevati dokaze o morebitni nevarnosti za zdravje na različnih mestih in sprejeti najučinkovitejšo zaščito pred izpostavljenostjo za kraje, kadar je nevarnost za zdravje potrjena.

28. Vladne agencije imajo skupaj s civilno družbo pomembno vlogo pri ozaveščanju javnosti in oblikovalcev javnega mnenja o tveganjih izpostavljenosti tobačnemu dimu iz okolja s stalnimi informacijskimi kampanjami za zagotovitev, da javnost razume in podpira zakonodajne ukrepe. Glavni deležniki vključujejo podjetja, restavracije, gostinska združenja, skupine delodajalcev, sindikate, sredstva javnega obveščanja, zdravstvene delavce, mladinske organizacije, izobraževalne zavode ali verske institucije, raziskovalne skupnosti in širšo javnost. Prizadevanja za ozaveščanje bi morala že med oblikovanjem zakonodaje vključevati posvetovanje z zadevnimi podjetji ter drugimi organizacijami in institucijami.

29. Ključna sporočila bi se morala osredotočati na škodo, ki jo povzroča izpostavljenost tobačnemu dimu iz okolja, dejstvo, da je odprava dima v zaprtih prostorih edina znanstveno podprta rešitev, ki zagotavlja popolno zaščito pred izpostavljenostjo, pravico vseh delavcev do enake zakonske zaščite in dejstvo, da ni kompromisov med zdravjem in ekonomijo, saj izkušnje iz vse več držav kažejo, da okolje brez tobačnega dima koristi obema. Kampanje za izobraževanje javnosti bi se morale osredotočiti tudi na kraje, za katere zakonodaja morda ni uresničljiva ali ustrezna, kot so zasebna stanovanja ali hiše.

30. Obsežno posvetovanje z deležniki je prav tako bistveno za obveščanje in mobiliziranje skupnosti ter lažjo podporo zakonodaji po uzakonitvi. Po sprejetju zakonodaje bi bilo treba izvesti izobraževalno kampanjo, ki bo pomagala pri izvajanju zakona in zagotovitvi informacij za lastnike podjetij in upravitelje stavb ter na kratko predstavila vsebino zakonodaje in odgovornosti lastnikov in upraviteljev. Prav tako bi bilo treba zagotoviti material za označevanje. Ti ukrepi bodo povečali verjetnost nemotenega izvajanja zakonodaje in zvišali stopnjo njenega prostovoljnega upoštevanja. Sporočila, ki nekadilcem omogočajo ukrepanje, kadilcem pa se zahvaljujejo za upoštevanje zakonodaje, bodo spodbujala vključitev javnosti v postopek izvrševanja in nemotenega izvajanja zakonodaje.

IZVRŠEVANJE

Dolžnosti upoštevanja zakonodaje

31. Učinkovita zakonodaja bi morala zadevnim podjetjem in posameznim kadilcem nalagati pravno odgovornost za upoštevanje zakonodaje ter določati kazni za kršitve, ki morajo veljati za podjetja in po možnosti tudi za kadilce. Izvrševanje zakonodaje bi se moralo načeloma osredotočati na podjetja. Zakonodaja bi morala odgovornost za upoštevanje zakonodaje naložiti lastniku, upravitelju ali drugi osebi, ki skrbi za

prostore, in jasno opredeliti, kako mora ta oseba ravnati. Te obveznosti bi morale obsegati naslednje:

(a) obveznost, da se pri vhodu in na drugih primernih krajih postavijo jasne oznake o prepovedi kajenja. Obliko in vsebino teh oznak bi morali določiti zdravstveni organi ali druge vladne agencije; na njih se lahko navede telefonska številka ali drugi mehanizmi, ki ljudem omogočajo prijavo kršitev, ter ime osebe, zadolžene za pritožbe v zadevnih prostorih;

(b) obveznost, da se iz zadevnih prostorov odstranijo vsi pepelniki;

(c) obveznost, da se nadzoruje spoštovanje predpisov;

(d) obveznost, da se sprejmejo upravičeni posebni ukrepi, ki bodo posameznike odvračali od kajenja v zadevnih prostorih. Ti ukrepi bi lahko določali, da se od posameznika lahko zahteva, naj ne kadi ali naj odide, da se postrežba posamezniku prekine in da se prekršek javi organu kazenskega pregona ali drugemu organu.

Kazni

32. Zakonodaja bi morala natančno določati globe in druge denarne kazni za kršitve. Višina teh kazni bo seveda odražala posebne prakse in običaje vsake države, vendar bi morala odločitev temeljiti na več načelih. Predvsem je pomembno, da bi morale biti kazni dovolj visoke, da bodo odvračale od kršitev, sicer se kršitelji zanje ne bodo zmenili ali pa jih bodo obravnavali kot stroške poslovanja. Kazni za podjetja bi morale biti višje od kazni za posamezne kršitelje, ki imajo po navadi manj sredstev. V primeru ponovnih kršitev bi morale biti kazni višje in primerljive s kaznimi za druge podobno resne kršitve v zadevni državi.

33. Poleg denarnih kazni lahko zakonodaja omogoča upravne sankcije v skladu s pravnim sistemom in prakso posamezne države, kot je začasni odvzem dovoljenja za poslovanje. Te „sankcije v skrajni sili“ se redko uporabljajo, vendar so zelo pomembne za izvrševanje zakonodaje v vseh podjetjih, ki zavestno večkrat kršijo zakon.

34. Vključijo se lahko kazenske sankcije za kršitve, če so v skladu s pravnim in kulturnim okoljem zadevne države.

Organi za izvrševanje zakonodaje

35. Z zakonodajo bi bilo treba določiti organe, odgovorne za izvrševanje zakonodaje, vključevati pa bi morala sistem za nadzor skladnosti z zakonodajo in pregon kršiteljev.

36. Nadzor bi moral vključevati postopek inšpekcijskega pregleda poslovanja za ugotavljanje skladnosti z zakonodajo. Zelo redko je potreben nov inšpekcijski sistem za izvrševanje zakonodaje o okolju brez tobačnega dima. Namesto tega se skladnost z zakonodajo ponavadi nadzira z enim ali več obstoječimi mehanizmi za inšpekcijski pregled poslovnih in delovnih prostorov. Za to običajno obstaja več možnosti. V številnih državah se inšpekcijski pregledi za ugotavljanje skladnosti z zakonodajo lahko vključijo v inšpekcijske preglede za izdajo dovoljenj za poslovanje, zdravstvene in higienske inšpekcije, inšpekcije zdravja in varnosti pri delu, inšpekcije požarne varnosti ali podobne programe. Morda bi bilo koristno, če bi se več teh virov informacij uporabilo hkrati.

37. Kadar je to mogoče, se priporoča vključitev lokalnih inšpektorjev ali uradnikov organov kazenskega pregona, s čimer se bodo verjetno povečali razpoložljivi viri za izvrševanje zakonodaje in stopnja skladnosti z zakonodajo. Za ta pristop je potrebna vzpostavitev nacionalnih mehanizmov za usklajevanje, ki bodo zagotavljali dosleden pristop po vsej državi.

38. Ne glede na uporabljeni mehanizem bi moral nadzor temeljiti na celovitem načrtu za izvrševanje zakonodaje in vključevati postopek učinkovitega usposabljanja inšpektorjev. Učinkovit nadzor lahko združuje redne inšpekcijske preglede in nenapovedane preglede ter preglede na podlagi pritožb. Ti pregledi so v začetnem obdobju po sprejetju zakona lahko vzgojni, saj je možno, da bo večina kršitev nenamernih. Z zakonodajo bi morali biti inšpektorji pooblaščeni za vstop v prostore pod zakonsko določenimi pogoji ter zbiranje vzorcev in dokazov, če jim te pristojnosti niso bile dodeljene z že obstoječo zakonodajo. Prav tako bi moralo biti z zakonodajo prepovedano, da podjetja ovirajo inšpektorje pri delu.

39. Stroški učinkovitega nadzora niso pretirani. Za inšpekcijske preglede ni treba najeti velikega števila inšpektorjev, ker se lahko pregledi izvajajo v okviru obstoječih programov in z obstoječim osebjem ter ker izkušnje kažejo, da zakonodaja o okolju brez tobačnega dima hitro postane samoizvršljiva, tj. večinoma jo izvršuje javnost sama. Če je izvajanje zakonodaje skrbno in so prizadevanja za informiranje podjetij in javnosti dobra, verjetno ne bo potrebnih veliko pregonov.

40. Čeprav ti programi niso dragi, so potrebna sredstva za obveščanje podjetij, usposabljanje inšpektorjev, usklajevanje inšpekcijskega postopka in plačila osebja za inšpekcijske preglede podjetij izven običajnega delovnega časa. Zato bi bilo treba opredeliti mehanizem financiranja. Za učinkovite programe nadzora so bili uporabljeni različni finančni viri, vključno z namenskimi davčnimi prihodki, pristojbinami za dovoljenja za poslovanje in namenskimi prihodki iz glob kršiteljem.

Strategije izvrševanja zakonodaje

41. S strateškimi pristopi k izvrševanju zakonodaje se lahko poveča skladnost, poenostavi izvajanje zakonodaje in zmanjšajo potrebna sredstva za njeno izvrševanje.

42. Zlasti so dejavnosti za izvrševanje zakonodaje v obdobju tik po začetku veljavnosti zakona zelo pomembne za uspeh zakonodaje ter nadaljnjega nadzora in izvrševanja. Številne države priporočajo začetno obdobje „mehkega“ izvrševanja, med katerim kršitelje opozarjajo in ne kaznujejo. Ta pristop bi bilo treba združiti z dejavno kampanjo obveščanja lastnikov podjetij o njihovih pravnih odgovornostih. Podjetja bi se morala zavedati, da bo začetnemu obdobju odloga ali obdobju postopne uveljavitve sledilo strožje izvrševanje zakonodaje.

43. Za dejavno izvrševanje zakonodaje pa številne države priporočajo uporabo pregona na očeh javnosti, ki bo povečal odvračilni učinek. Organi lahko pokažejo odločnost in resnost pri izvajanju zakonodaje, če izpostavijo glavne kršitelje, ki so dejavno kljubovali zakonu ali so v skupnosti dobro znani, če odločno in hitro ukrepajo ter če zagotovijo največje možno ozaveščanje javnosti o teh dejavnostih. S tem se poveča prostovoljno upoštevanje zakonodaje in zmanjšajo sredstva, potrebna za nadaljnji nadzor in izvrševanje zakonodaje.

44. Čeprav zakoni o okolju brez tobačnega dima hitro postanejo samoizvršljivi, je bistvenega pomena, da so organi pripravljeni na hiter in odločen odziv na vse posamezne primere odkritega kljubovanja. Zlasti ko začne zakon prvič veljati, se

lahko občasno pojavi kršitelj, ki javno izkazuje neupoštevanje zakona. V teh primerih se z ostrimi odzivi pokaže, da se pričakuje upoštevanje zakonodaje, in olajšajo nadaljnja prizadevanja, medtem ko se lahko zaradi neodločnosti kršitve hitro razširijo.

Mobilizacija in vključitev skupnosti

45. Z vključitvijo skupnosti v program se poveča učinkovitost programa za nadzor in izvrševanje zakonodaje. S podporo skupnosti in spodbujanjem članov skupnosti k nadziranju upoštevanja zakonodaje in sporočanju kršitev se zelo poveča obseg delovanja organov kazenskega pregona in hkrati zmanjšajo sredstva, potrebna za doseganje skladnosti z zakonodajo. Dejansko so v številnih državah pritožbe skupnosti glavni način zagotavljanja skladnosti z zakonodajo. Zakonodaja o okolju brez tobačnega dima bi morala zato določati, da lahko posamezniki vložijo pritožbo, in pooblaščati vse ljudi ali nevladne organizacije, da sprožijo ukrepe za zagotovitev skladnosti z ukrepi, ki urejajo izpostavljenost tobačnemu dimu iz okolja. Program za izvrševanje zakonodaje bi moral vključevati brezplačno telefonsko linijo za pritožbe ali podoben sistem, ki bo javnost spodbujal k prijavi kršitev.

SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE UKREPOV

46. Spremljanje in vrednotenje ukrepov za zmanjšanje izpostavljenosti tobačnemu dimu sta pomembna zaradi:

    (a) povečanja politične in javne podpore za okrepitev in razširitev zakonodajnih določb;

    (b) dokumentiranja uspehov, na katerih bodo temeljila prizadevanja drugih držav in ki jim bodo pri tem v pomoč;

    (c) ugotavljanja namer tobačne industrije, da spodkoplje izvedbene ukrepe, in obveščanja javnosti o tem.

47. Obseg in zapletenost spremljanja in vrednotenja se bosta med državami razlikovala, ker bosta odvisna od razpoložljivega strokovnega znanja in virov. Kljub temu je pomembno ovrednotiti rezultate izvedenih ukrepov, zlasti glede ključnega kazalnika izpostavljenosti tobačnemu dimu iz okolja na delovnih mestih in v javnih prostorih. To se lahko izvede na stroškovno učinkovit način, na primer z uporabo podatkov ali informacij, zbranih pri rutinskih dejavnostih, kot so inšpekcijski pregledi delovnih mest.

48. Upoštevati bi bilo treba osem ključnih postopkovnih kazalnikov in kazalnikov rezultatov[2]: [(2)]

Postopki

(a) poznavanje politik za okolje brez tobačnega dima, odnos do teh politik in podpora tem politikam med splošno javnostjo in po možnosti posameznimi skupinami, na primer barskimi delavci;

(b) izvrševanje politik za okolje brez tobačnega dima in njihovo upoštevanje;

---

[2] V publikaciji *WHO policy recommendations: protection from exposure to second- hand tobacco smoke* (Priporočila SZO za politike: zaščita pred izpostavljenostjo tobačnemu dimu iz okolja) (Ženeva, Svetovna zdravstvena organizacija, 2007) so navedene literatura in povezave na študije o nadzoru, opravljene drugje, z vsemi temi kazalniki.

Rezultati

(a) zmanjšanje izpostavljenosti zaposlenih tobačnemu dimu iz okolja na delovnih mestih in v javnih prostorih;

(b) zmanjšanje vsebnosti tobačnega dima iz okolja v zraku na delovnih mestih (zlasti v restavracijah) in v javnih prostorih;

(c) zmanjšanje smrtnosti in obolevnosti zaradi izpostavljenosti tobačnemu dimu iz okolja;

(d) zmanjšanje izpostavljenosti tobačnemu dimu iz okolja v zasebnih stanovanjih ali hišah;

(e) spremembe v razširjenosti kajenja in kadilskem vedenju;

(f) gospodarski učinki.